

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗВО «ПОДІЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ БІЗНЕСУ І ФІНАНСІВ

Кафедра економіки, підприємництва, торгівлі та біржової діяльності

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

**до виконання кваліфікаційної роботи
освітнього ступеня «Магістр»**

для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти
за спеціальністю *С1 Економіка та міжнародні економічні
відносини (Економіка)*

галузі знань *С Соціальні науки, журналістика, інформація
та міжнародні відносини*

м. Кам'янець-Подільський, 2026

Методичні рекомендації до виконання кваліфікаційної роботи освітнього ступеня «Магістр» для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності С 1 «Економіка та міжнародні економічні відносини (Економіка)» галузі знань С Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини освітньо-професійної програми «Економіка» всіх форм навчання;
Укладачі: Волощук Ю.О., Корженівська Н.Л., Волощук К.Б., Місюк М.В., Заходим М.В., Нісходовська О.Ю., Коваль Н.В., Федорчук Н.В., Печенюк А.П.
Кам.-Под.: ЗВО «Подільський державний університет», 2026. 63 с. 2,62 д.а.

Рецензенти:

Вініченко Ігор Іванович - д-р екон. наук, проф., завідувач кафедри економіки (Дніпровський державний аграрно-економічний університет)

Чикуркова Алла Дмитрівна - д-р екон. наук, професор, завідувачка кафедри менеджменту, публічного управління та адміністрування (ЗВО «Подільський державний університет»)

Затверджено на засіданні науково-методичної комісії навчально-наукового інституту бізнесу і фінансів Закладу вищої освіти «Подільський державний університет» протокол № 6 від “12” червня 2026 р.

Рекомендовано до друку науково-методичною радою Закладу вищої освіти «Подільський державний університет»: протокол № 6 від “24” червня 2026 р..

Методичні вказівки до виконання кваліфікаційної роботи освітнього ступеня «Магістр» для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності С 1 «Економіка та міжнародні економічні відносини (Економіка)» галузі знань С Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини освітньо-професійної програми «Економіка» всіх форм навчання. Розглянуто загальні положення підготовки до написання кваліфікаційної роботи, права та обов'язки здобувачів освіти, функції наукового керівника та етапи підготовки роботи. Детально прописано процедура підготовки до захисту, подано детальні пояснення щодо оформлення роботи, порядку збору матеріалів та їх опрацювання. Вказівки орієнтовано на активізацію виконавчого етапу навчальної діяльності здобувачів вищої освіти.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ	7
АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ	10
ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ	12
РОЛЬ І ФУНКЦІЇ НАУКОВОГО КЕРІВНИКА КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ	13
ВИБІР ТЕМИ ТА ЕТАПИ ПІДГОТОВКИ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ	14
ОБ'ЄКТИ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ	16
СТРУКТУРА КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ	16
ЗАГАЛЬНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ	17
ПРАВИЛА ОФОРМЛЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ	28
РЕЦЕНЗУВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ	33
ЗАХИСТ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ	36
ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ	37
ДОДАТКИ	42

ВСТУП

Методичні вказівки розроблено для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня та науково-педагогічних працівників, які здійснюють керівництво підготовкою кваліфікаційних магістерських робіт за освітньо-професійною програмою «Економіка» спеціальності С1 Економіка та міжнародні економічні відносини (Економіка) галузі знань С Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини. У вказівках визначено основні вимоги до змісту, структури, оформлення, порядку виконання, подання до захисту та оцінювання кваліфікаційної магістерської роботи, а також окреслено етапи організації наукового дослідження та підготовки здобувача до публічного захисту результатів роботи.

Кваліфікаційна магістерська робота є завершальним етапом професійної підготовки здобувача вищої освіти та виступає самостійним науковим дослідженням, виконаним на основі теоретичних знань, практичних навичок і результатів науково-дослідної діяльності, здобутих упродовж навчання. Відповідно до Закону України «Про вищу освіту», магістр – це освітній ступінь, що засвідчує здобуття особою поглиблених знань, умінь і компетентностей, достатніх для виконання професійних завдань інноваційного характеру у відповідній сфері діяльності. Рівень підготовки магістра підтверджується результатами навчання, проходження практики та захистом кваліфікаційної роботи.

Магістерська робота повинна характеризуватися внутрішньою логічною єдністю, актуальністю обраної теми, науковою новизною, теоретичною та практичною значущістю. Її зміст має відображати результати самостійного наукового пошуку автора, демонструвати здатність здобувача формулювати та обґрунтовувати наукову проблему, визначати мету, завдання й методи дослідження, аналізувати наукові джерела, використовувати сучасний аналітичний інструментарій, узагальнювати результати дослідження та формулювати обґрунтовані висновки й практичні рекомендації. Робота повинна містити елементи наукової новизни, результати апробації дослідження, а також пропозиції щодо практичного впровадження отриманих результатів у діяльність суб'єктів господарювання та економічних систем.

Кваліфікаційна магістерська робота є кваліфікаційним документом, на підставі якого екзаменаційна комісія визначає рівень науково-теоретичної та практичної підготовки випускника, ступінь сформованості його професійних компетентностей і готовність до самостійної професійної діяльності. Вона повинна відповідати встановленим вимогам щодо змісту, структури, оформлення

та академічної доброчесності. Роботи, які не відповідають визначеним критеріям, до захисту не допускаються.

Метою підготовки магістерської роботи є реалізація здобутих у процесі навчання теоретичних знань і практичних навичок для самостійного вирішення актуальної науково-прикладної проблеми на основі критичного аналізу й узагальнення наявних теоретичних і практичних матеріалів, проведення власного дослідження, здійснення відповідних розробок та формування обґрунтованих практичних рекомендацій щодо вирішення визначеної проблематики.

У процесі виконання роботи здобувач повинен продемонструвати здатність до критичного осмислення наукових підходів, проведення комплексної діагностики досліджуваних процесів, розроблення альтернативних варіантів вирішення проблем, оцінювання результативності запропонованих заходів та формування практичних рекомендацій.

Основними завданнями кваліфікаційної магістерської роботи є:

- поглиблення та практичне застосування теоретичних знань для вирішення актуальних економічних проблем;
- розвиток навичок самостійного наукового дослідження, аналізу й узагальнення наукових підходів;
- розвиток системного й аналітичного мислення при дослідженні діяльності суб'єктів господарювання;
- опанування сучасних методів збору, обробки та аналізу інформації;
- набуття навичок використання сучасних інформаційних технологій у науковій діяльності;
- обґрунтування напрямів удосконалення діяльності суб'єктів господарювання або економічних процесів;
- формування вмінь обґрунтовувати висновки та розробляти практичні рекомендації;
- апробація результатів дослідження; підготовка наукової доповіді та презентаційних матеріалів для публічного захисту;
- формування готовності до самостійної професійної діяльності в умовах сучасної економіки.

Повнота реалізації зазначених завдань визначається специфікою теми дослідження, особливостями об'єкта дослідження та сферою професійної діяльності.

В результаті виконання і захисту кваліфікаційної роботи передбачено, що здобувачі вищої освіти досягають та демонструють такі програмні результати навчання, що визначені освітньо-професійною програмою.

Методичні вказівки спрямовані на забезпечення комплексної методичної та консультативної підтримки здобувачів вищої освіти, а також містять рекомендації та практичні настанови щодо якісного виконання кваліфікаційної магістерської роботи за спеціальністю «Економіка та міжнародні економічні відносини (Економіка)».

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Магістерська робота є кваліфікаційним науково-практичним дослідженням, яке виконується здобувачами вищої освіти Навчально-наукового інституту бізнесу і фінансів ЗВО «Подільський державний університет». Її зміст спрямований на вирішення актуальної економічної, виробничої або наукової проблеми на основі опанування професійних дисциплін освітньо-професійної програми підготовки магістрів, результатів проходження фахової практики та проведення самостійного дослідження. У межах роботи передбачається перевірка можливостей практичного використання отриманих результатів, а також їх апробація шляхом участі у наукових конференціях і публікації результатів дослідження.

Магістерська робота виконує функцію кваліфікаційного документа, на підставі якого Екзаменаційна комісія оцінює рівень професійної підготовки випускника, ступінь оволодіння теоретичними знаннями та практичними навичками, здатність приймати обґрунтовані управлінські рішення щодо вирішення конкретних економічних проблем і приймає рішення про присвоєння відповідної кваліфікації.

Організація підготовки магістерської роботи в Навчально-науковому інституті бізнесу і фінансів ЗВО «Подільський державний університет» ґрунтується на принципах самостійності та ініціативності здобувача у виборі напряму дослідження, обов'язковості виконання кваліфікаційної роботи, інтеграції результатів дослідження з дисциплінами навчального плану та науковою тематикою кафедри, індивідуального наукового консультування, поєднання особистої відповідальності здобувача з постійним контролем наукового керівника, а також обов'язковості рецензування роботи.

Предметом кваліфікаційної магістерської роботи за спеціальністю С1 «Економіка та міжнародні економічні відносини (Економіка)» є вирішення актуальної науково-практичної проблеми у сфері економіки. Наукова складова дослідження передбачає використання сучасних загальнонаукових методів, аналітичних підходів, економіко-математичного інструментарію та результатів попередніх наукових досліджень для обґрунтування шляхів вирішення проблемних ситуацій, що виникають у діяльності реальних економічних об'єктів.

Практична спрямованість магістерської роботи полягає у дослідженні конкретних проблем економічного розвитку та розробленні рекомендацій, що мають прикладне значення для діяльності суб'єктів господарювання. Практична складова дослідження забезпечує можливість оцінювання ефективності запропонованих заходів і підтверджує їх актуальність для реального сектору економіки.

Важливою характеристикою магістерської роботи є наукова новизна отриманих результатів. Вона передбачає чітке розмежування вже існуючих наукових положень і нових результатів, одержаних автором у процесі дослідження. Наукова новизна може проявлятися у створенні нових підходів, удосконаленні відомих методів, нестандартному застосуванні наявних наукових положень або розробленні практичних рішень, що сприяють розвитку відповідної галузі знань і мають позитивний практичний ефект.

До магістерської роботи висуваються такі основні вимоги:

- відповідність змісту роботи рівню теоретичної та практичної підготовки здобувача за спеціальністю С1 «Економіка та міжнародні економічні відносини (Економіка)»;
- наукова та практична значущість дослідження, обґрунтованість висновків і рекомендацій щодо можливості їх використання у діяльності підприємств, установ чи організацій;
- застосування сучасних наукових підходів, методів аналізу, економіко-математичного інструментарію та результатів попередніх досліджень для обґрунтування отриманих результатів;
- самостійний і творчий характер виконання дослідження;
- логічність, послідовність, аргументованість і чіткість викладу теоретичного та практичного матеріалу відповідно до структури роботи, із формулюванням обґрунтованих висновків і практичних рекомендацій.

Магістерська робота повинна відповідати таким основним характеристикам:

- мати практичну спрямованість і відображати результати вирішення актуальних проблем функціонування економіки та її окремих підсистем;
- характеризуватися актуальністю тематики, науковою та практичною значущістю для розвитку національної економіки;
- бути змістовною та інформативною, ґрунтуватися на комплексному дослідженні із застосуванням сучасних наукових підходів, методів аналізу, синтезу та економіко-математичного інструментарію.

У процесі виконання магістерської роботи здобувач вищої освіти демонструє здатність до самостійної науково-професійної діяльності, уміння працювати з науковими джерелами, статистичними матеріалами та нормативно-правовою базою, використовувати теоретичні положення економічної науки для вирішення практичних соціально-економічних завдань. Магістрант повинен виявити навички систематизації та аналізу інформації, оцінювання сучасних економічних процесів і тенденцій, застосування набутих знань у процесі вирішення управлінських, фінансово-економічних та виробничо-господарських

проблем, а також формування обґрунтованих висновків і практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності діяльності суб'єктів господарювання.

Основними нормативними документами для підготовки здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю С1 Економіка та міжнародні економічні відносини (Економіка) в ЗВО «ПДУ» є такі нормативні документи:

1. Про вищу освіту: Закон України в редакції від 5 берез. 2025 р. № 1556-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>.

2. Про затвердження Національної рамки кваліфікацій: Постанова Кабінету Міністрів України від 23 лист. 2011 р. № 1341. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF>.

3. Освітньо-професійна програма «Економіка» другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю С1 Економіка та міжнародні економічні відносини (Економіка) галузі знань С Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини.

4. Положення про організацію підсумкової атестації у Закладі вищої освіти «Подільський державний університет». 2026.

5. Положення про організацію освітнього процесу в Закладі вищої освіти «Подільський державний університет».

6. Кодекс академічної доброчесності у ЗВО "ПДУ"

7. Положення про виявлення та запобігання академічному плагиату у ЗВО «ПДУ»

8. Положення про академічну доброчесність та етику академічних взаємовідносин у ЗВО "ПДУ"

9. Положення про комісію з академічної доброчесності у ЗВО "ПДУ"

10. Положення про групу сприяння академічній доброчесності у ЗВО "ПДУ"

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

З метою запобігання порушенням принципів академічної доброчесності та забезпечення прозорості й об'єктивності оцінювання кваліфікаційна магістерська робота підлягає обов'язковій перевірці на наявність текстових запозичень. Перевірку роботи на академічний плагіат здійснює уповноважена особа кафедри із використанням відповідного програмного забезпечення.

Здобувач вищої освіти як автор кваліфікаційної роботи несе персональну відповідальність за самостійність виконання дослідження, достовірність наведених даних, обґрунтованість прийнятих рішень та коректність проведених розрахунків. З метою дотримання норм академічної доброчесності студент повинен ознайомитися з положеннями Закону України «Про освіту», а також опанувати основні принципи академічного письма та належного цитування джерел.

Порушення академічної доброчесності у кваліфікаційній роботі можуть проявлятися у привласненні чужих текстів, ідей або результатів досліджень без належного посилання на джерела, використанні недостовірної інформації, фальсифікації або фабрикації статистичних даних, а також у неналежному оформленні запозичених матеріалів. Виявлення таких порушень є підставою для застосування заходів, передбачених чинним законодавством та внутрішніми нормативними документами закладу вищої освіти.

Питання дотримання академічної доброчесності визначені такими документами ЗВО «ПДУ»:

- Кодекс академічної доброчесності у ЗВО «ПДУ»
- Положення про виявлення та запобігання академічному плагіату у ЗВО «ПДУ»
- Положення про академічну доброчесність та етику академічних взаємовідносин у ЗВО "ПДУ"

- Положення про комісію з академічної доброчесності у ЗВО «ПДУ»
- Положення про групу сприяння академічній доброчесності у ЗВО «ПДУ»

У ЗВО «Подільський державний університет» перевірка академічних текстів на наявність текстових запозичень здійснюється за допомогою програмного забезпечення StrikePlagiarism.com, доступ до якого надано бібліотеці університету на підставі відповідного договору з розробником програмного продукту.

Результати перевірки кваліфікаційної магістерської роботи оформлюються у вигляді звіту подібності, сформованого системою виявлення та запобігання академічному плагіату. Звіт містить інформацію про автора роботи, назву кваліфікаційної роботи, показники подібності та коефіцієнт текстових збігів.

Після аналізу звіту подібності науковий керівник приймає одне з таких рішень:

- виявлені запозичення мають коректний характер, не містять ознак академічного плагіату, у зв'язку з чим робота визнається самостійною та допускається до захисту;
- запозичення не мають ознак плагіату, проте їх обсяг є надмірним і викликає сумніви щодо самостійності дослідження, тому робота підлягає доопрацюванню з метою зменшення частки текстових збігів;
- виявлені запозичення мають ознаки академічного плагіату або містять навмисні спотворення тексту для приховування недоброчесних запозичень, що є підставою для недопущення роботи до захисту.

Порядок виявлення порушень академічної доброчесності, заходи щодо їх запобігання та види відповідальності встановлюються чинним законодавством України та локальними нормативними актами університету.

Вимоги до допустимого рівня текстових збігів у кваліфікаційних роботах визначаються внутрішніми нормативними документами ЗВО «Подільський державний університет», які регламентують порядок забезпечення академічної доброчесності.

ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Здобувач вищої освіти має право:

- самостійно обрати тему кваліфікаційної роботи із затвердженого кафедрою переліку або запропонувати власну тему, обґрунтувавши доцільність її розроблення з урахуванням наукових інтересів кафедри (додаток А);
- ініціювати зміну теми дослідження та/або наукового керівника шляхом подання письмової заяви за наявності обґрунтованих причин;
- отримувати методичну та консультаційну допомогу від наукового керівника з питань підготовки кваліфікаційної роботи;
- за необхідності користуватися консультаціями інших науково-педагогічних працівників університету;
- ознайомлюватися з відгуком наукового керівника та рецензією на виконану кваліфікаційну роботу.

Здобувач вищої освіти зобов'язаний:

- відвідувати організаційні консультації та інструктажі, присвячені підготовці кваліфікаційної роботи;
- виконувати роботу відповідно до затвердженого календарного плану;
- підготувати та оформити кваліфікаційну роботу згідно з установленими вимогами ЗВО «ПДУ»;
- дотримуватися норм законодавства щодо захисту авторських прав;
- забезпечувати належну якість дослідження та відповідати за достовірність використаних даних і результатів;
- своєчасно подавати науковому керівнику окремі частини роботи для перевірки та консультацій;
- враховувати рекомендації наукового керівника та дотримуватися принципів академічної доброчесності;
- надати завершену роботу для перевірки на наявність академічного плагіату;
- у визначені строки подати на кафедру зброшуровану кваліфікаційну роботу, а також підготувати доповідь і презентацію до захисту;
- пройти попередній розгляд роботи та її офіційний захист перед екзаменаційною комісією.

РОЛЬ І ФУНКЦІЇ НАУКОВОГО КЕРІВНИКА КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Керівниками кваліфікаційних магістерських робіт призначаються викладачі кафедри, які мають наукові ступені та вчені звання, відповідно до їх наукових інтересів і узгодженої тематики досліджень. Кількість кваліфікаційних робіт, закріплених за одним науковим керівником, не повинна перевищувати п'яти робіт на один потік здобувачів. Здобувач освіти пише заяву на підготовку до виконання кваліфікаційної роботи із проханням призначити науковим керівником обраного ним НПП (додаток Б).

Функції наукового керівника кваліфікаційної роботи включають:

- участь у закріпленні та затвердженні теми кваліфікаційної роботи, а також у розробленні та видачі індивідуального завдання;
- допомогу здобувачу у визначенні кола питань, необхідних для опрацювання та збору матеріалів за темою дослідження;
- рекомендації щодо наукових, навчально-методичних, нормативних і довідкових джерел, фахових публікацій та інших інформаційних матеріалів;
- проведення систематичних консультацій з питань структури, послідовності виконання роботи, змісту її теоретичної, аналітичної та розрахункової частин;
- контроль за дотриманням календарного графіка виконання магістерської роботи та якістю підготовки її розділів;
- надання методичної допомоги у підготовці здобувача до захисту кваліфікаційної роботи;
- підготовку письмового відгуку на завершену кваліфікаційну магістерську роботу.

Кваліфікаційна магістерська робота, підписана автором, подається науковому керівникові для проведення загальної оцінки та визначення можливості її допуску до захисту. Після ознайомлення з роботою та у разі її схвалення науковий керівник засвідчує це своїм підписом і готує письмовий відгук.

Відгук наукового керівника повинен містити:

- формулювання основної мети магістерської роботи (дипломної роботи спеціаліста);
- оцінку відповідності виконаної роботи поставленим завданням;
- характеристику рівня самостійності виконання дослідження;
- оцінку підготовленості здобувача до прийняття сучасних економічних і управлінських рішень;
- аналіз уміння опрацьовувати наукові та літературні джерела і приймати обґрунтовані економічні рішення;

- характеристику основних теоретичних і практичних результатів та їх апробації;
- визначення рівня наукової новизни отриманих результатів;
- інші аспекти, що характеризують професійні якості здобувача.

Науковий керівник приймає рішення щодо допуску роботи до захисту, роблячи запис: «Допускається до захисту» або «До захисту не допускається». У разі негативного висновку питання про допуск розглядається на засіданні кафедри за участю наукового керівника. Форма відгуку наведена у Додатку В.

Для надання кваліфікованих консультацій з окремих питань виконання кваліфікаційної магістерської роботи, у межах часу, передбаченого на керівництво кваліфікаційною роботою, можуть залучатися консультанти.

Консультант зобов'язаний:

- а) брати участь у формуванні та видачі індивідуального завдання, а також здійснювати систематичне консультування здобувачів;
- б) сприяти здобувачу у підборі та зборі необхідних матеріалів для виконання роботи;
- в) підтримувати постійну взаємодію з науковим керівником магістерської роботи;
- г) перевіряти коректність викладення та висвітлення питань, що входять до сфери його консультування.

ВИБІР ТЕМИ ТА ЕТАПИ ПІДГОТОВКИ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Підготовка магістерської роботи розпочинається з вибору напряму та теми дослідження. Основою для такого вибору є теоретичні знання, практичні навички й результати навчально-наукової діяльності, набуті здобувачем вищої освіти упродовж навчання під час семінарських, практичних занять і консультацій з науково-педагогічними працівниками.

Здобувачам надається право самостійно обирати тему магістерської роботи керуючись переліком, запропонованим кафедрою економіки, підприємництва, торгівлі та біржової діяльності (Додаток А), або пропонувати власну тему, що відповідає спеціальності, науковій проблематиці кафедри, актуальним напрямкам розвитку економіки. Тематика магістерських робіт може формуватися також відповідно до запитів підприємств, установ та організацій, які уклали з університетом договори або меморандуми про співпрацю, зокрема щодо підготовки фахівців та реалізації спільної науково-практичної діяльності.

Назва теми повинна бути лаконічною, чіткою та відображати мету і зміст дослідження.

Під час вибору теми необхідно враховувати її актуальність, наукову новизну, практичну значущість, а також можливість отримання достатньої інформаційної бази для проведення дослідження. Особлива увага приділяється відповідності теми сучасним економічним проблемам і можливості практичного використання результатів дослідження у діяльності підприємств, установ або організацій.

Тематика магістерських робіт розробляється та щорічно оновлюється кафедрою з урахуванням сучасних тенденцій розвитку економіки, наукових напрямів кафедральних досліджень і професійних компетентностей, необхідних майбутнім фахівцям.

Допускається формулювання тем магістерських робіт за новими актуальними напрямами розвитку економіки та діяльності суб'єктів господарювання. Темі кваліфікаційних робіт уточнюються до початку останнього семестру навчання та подаються кафедрою для затвердження наказом ректора.

Зміна теми магістерської роботи дозволяється лише у виняткових випадках після проходження виробничої практики та захисту звіту за її результатами, як правило, упродовж одного тижня. Така зміна повинна бути належним чином обґрунтована, погоджена із завідувачем кафедри, керівництвом інституту та оформлена відповідним наказом. Після затвердження теми здобувач разом із науковим керівником формує план роботи та розробляє календарний графік її виконання.

Кваліфікаційна робота виконується відповідно до затвердженого календарного графіка на весь період підготовки. Порушення встановлених термінів розглядається як невиконання завдання на магістерську роботу. Здобувач вищої освіти зобов'язаний систематично звітувати перед науковим керівником про стан виконання дослідження, а керівник здійснює контроль за дотриманням графіка та якістю підготовки окремих розділів роботи.

Процес підготовки магістерської роботи охоплює такі основні етапи:

- 1) вибір і затвердження теми та об'єкта дослідження;
- 2) розроблення календарного плану виконання роботи;
- 3) підбір і опрацювання наукових джерел, формування структури роботи;
- 4) збирання фактичного матеріалу під час проходження виробничої практики;
- 5) систематизація, аналіз та обробка отриманих даних, обґрунтування напрямів вирішення досліджуваної проблеми;
- 6) підготовка та подання першого варіанта роботи науковому керівнику;
- 7) доопрацювання, оформлення та підготовка остаточного варіанта магістерської роботи відповідно до встановлених вимог;

- 8) подання роботи на кафедру;
- 9) проходження рецензування та попереднього захисту роботи на кафедрі;
- 10) публічний захист магістерської роботи перед екзаменаційною комісією.

Порушення встановлених термінів виконання магістерської роботи може бути підставою для перенесення її захисту на наступний навчальний рік.

ОБ'ЄКТИ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Об'єкт дослідження – це процес, явище або система, функціонування яких зумовлює виникнення проблемної ситуації та обирається для наукового аналізу. У магістерській роботі за спеціальністю С1 «Економіка та міжнародні економічні відносини (Економіка)» об'єкт дослідження повинен відповідати темі роботи, бути актуальним та забезпечувати можливість отримання необхідної інформаційної бази для проведення комплексного аналізу.

Об'єктами дослідження можуть бути:

- підприємства, організації та установи різних організаційно-правових форм і видів економічної діяльності;
- структурні підрозділи суб'єктів господарювання;
- галузі та сектори національної економіки;
- регіональні економічні системи;
- ринки товарів, послуг, праці, капіталу та інновацій;
- фінансово-економічні, виробничі, інвестиційні, інноваційні, зовнішньоекономічні та управлінські процеси;
- механізми формування та реалізації економічної політики;
- міжнародні економічні відносини, інтеграційні процеси та діяльність суб'єктів міжнародного бізнесу.

Даний перелік не обмежує можливі об'єкти кваліфікаційної роботи магістра.

Конкретний об'єкт дослідження визначається відповідно до теми роботи та має забезпечувати можливість розроблення обґрунтованих висновків і практичних рекомендацій щодо вирішення визначеної науково-прикладної проблеми.

СТРУКТУРА КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Структура кваліфікаційної магістерської роботи – це встановлена послідовність розміщення її довідково-супровідних та змістових елементів, яка відображає логіку наукового дослідження, взаємозв'язок його складових і характеризує рівень загальної та фахової підготовки здобувача вищої освіти.

Робота повинна мати чітку, послідовну та логічно обґрунтовану структуру. Рекомендований обсяг основного тексту становить 100-120 сторінок друкованого тексту. До загального обсягу не включаються список використаних джерел, додатки, а також ілюстративний матеріал, розміщений на окремих сторінках.

Кваліфікаційна магістерська робота, як правило, складається з таких структурних елементів:

- титульної сторінки;
- завдання на виконання кваліфікаційної роботи;

- анотації;
- змісту;
- переліку умовних позначень, скорочень і термінів (за потреби);
- вступу;
- трьох розділів основної частини;
- висновків;
- списку використаних джерел;
- додатків (за потреби).

Основна частина роботи зазвичай включає три розділи, кожен з яких поділяється на 2-4 підрозділи. Кількість підрозділів визначається специфікою теми та глибиною дослідження, однак структура роботи має бути збалансованою за обсягом і змістовим наповненням.

Підготовка змісту (плану) кваліфікаційної роботи передбачає попереднє ознайомлення з науковою літературою, статистичними матеріалами, нормативно-правовими актами та іншими джерелами інформації, що стосуються обраної теми. На основі опрацьованих матеріалів здобувач самостійно формує план дослідження, який визначає перелік розділів, підрозділів і питань, що підлягають висвітленню в роботі.

Складений план подається на погодження науковому керівникові, який надає рекомендації щодо його уточнення та подальшого виконання дослідження. Типова структура плану кваліфікаційної роботи включає вступ, основну частину, висновки, список використаних джерел та додатки.

У процесі виконання кваліфікаційної роботи план може коригуватися з урахуванням результатів дослідження, зміни акцентів у висвітленні окремих аспектів теми, розширення або скорочення окремих підрозділів. Такі зміни здійснюються за погодженням із науковим керівником і мають бути спрямовані на підвищення логічності та наукової обґрунтованості роботи..

ЗАГАЛЬНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Кожен структурний елемент кваліфікаційної роботи має відносну самостійність, однак усі вони повинні бути змістовно узгодженими з темою дослідження та відображати основні напрями його виконання. Усі складові роботи мають бути логічно взаємопов'язані, послідовно розкривати зміст дослідження та відповідати його темі, меті й завданням.

Титульний аркуш є першою сторінкою кваліфікаційної роботи та оформлюється відповідно до встановлених вимог (Додаток Г).

Після затвердження теми кваліфікаційної магістерської роботи науковий керівник, на основі погодженого зі здобувачем розгорнутого плану дослідження, розробляє індивідуальне завдання, яке містить календарний графік виконання роботи (Додаток Д). План роботи повинен повністю відповідати обраній темі та забезпечувати логічний взаємозв'язок між теоретико-методичною, аналітичною та прикладною частинами дослідження.

В індивідуальному завданні на виконання кваліфікаційної магістерської роботи зазначаються:

- тема роботи;
- перелік основних питань, що підлягають дослідженню та обґрунтуванню;
- завдання для аналітичної та розрахункової частин роботи;
- дата видачі завдання;
- кінцевий термін подання завершеної та належним чином оформленої роботи на кафедру.

Анотація є стислою характеристикою кваліфікаційної роботи, що відображає основний зміст і отримані результати дослідження (Додаток Д). Її обсяг становить 200-500 слів і подається українською та однією з іноземних мов. Анотації розміщуються перед змістом роботи та мають містити інформацію про здобувача, назву роботи, спеціальність, обсяг роботи (кількість сторінок), кількість ілюстрацій, таблиць, додатків і джерел за переліком використаних посилань.

У структурі анотації також зазначаються об'єкт і предмет дослідження, мета роботи, основні результати та їх наукова новизна, а також подається перелік 5-10 ключових слів (словосполучень), що найбільш точно відображають зміст дослідження. Виклад матеріалу в анотації має бути лаконічним, точним і здійснюватися із застосуванням стилістики ділових документів та загальноприйнятої наукової термінології. Ключові слова подаються в називному відмінку, розміщуються в один рядок через кому.

Зміст подається після анотації з нового аркуша і включає вступ, найменування всіх розділів, підрозділів і пунктів основної частини, висновки, список використаних джерел та назви додатків із зазначенням сторінок. Заголовки у змісті повинні точно відповідати заголовкам у тексті роботи, починатися з великої літери та не містити крапки в кінці (додаток Е).

Перелік умовних позначень (за потреби) розміщується після змісту з нового аркуша та містить пояснення всіх малопоширених скорочень, символів, термінів і позначень, що використовуються в роботі. Він оформлюється у вигляді двох колонок: у лівій – у алфавітному порядку подаються скорочення, у правій – їх розшифрування. Якщо скорочення або умовні позначення використовуються менш ніж тричі, окремий перелік не складається, а їх пояснення наводиться у тексті при першому згадуванні.

Вступ є важливою складовою кваліфікаційної роботи, яка формує загальне уявлення про зміст, логіку та наукову спрямованість дослідження. У ньому розкривається сутність і значущість обраної науково-практичної проблеми, обґрунтовується необхідність її дослідження, визначаються мета, завдання, об'єкт, предмет і методи дослідження, а також характеризуються наукова новизна, практичне значення отриманих результатів, інформаційна база та структура роботи.

Вступ повинен чітко відображати, які саме наукові та прикладні завдання вирішуються в межах магістерської роботи, якими методами здійснюється дослідження та які результати планується отримати. Він має забезпечити логічне підґрунтя для подальшого викладу матеріалу та продемонструвати актуальність і доцільність проведення дослідження.

У вступі доцільно висвітлити такі структурні елементи:

- актуальність теми дослідження;
- мету і завдання дослідження;
- об'єкт і предмет дослідження;
- методи дослідження;
- наукову новизну отриманих результатів;
- практичне значення роботи;
- інформаційну базу дослідження;
- структуру магістерської роботи.

Актуальність теми дослідження

Обґрунтування актуальності передбачає визначення наукової та практичної значущості обраної проблеми, її ролі у розвитку економічної теорії та практики, а також доцільності дослідження в сучасних умовах. Тут автор має показати, чому саме дана тема потребує поглибленого вивчення, які суперечності та проблеми існують у досліджуваній сфері, а також окреслити межу між уже відомими науковими положеннями та аспектами, що залишаються недостатньо дослідженими.

Для обґрунтування актуальності доцільно:

- охарактеризувати сучасний стан досліджуваної проблеми та виявити основні суперечності;
- проаналізувати практику вирішення відповідних проблем у діяльності підприємств, організацій або на рівні державної економічної політики, міжнародних економічних відносин;
- здійснити стислий огляд праць вітчизняних і зарубіжних науковців, визначити рівень наукового опрацювання теми;

- виокремити недостатньо досліджені, дискусійні або проблемні аспекти;
- обґрунтувати необхідність проведення власного дослідження.

Матеріал, присвячений актуальності теми, має бути логічно структурованим, лаконічним і зосередженим на тих аспектах, які безпосередньо стосуються обраної тематики. Стислий аналіз наукових джерел повинен засвідчувати обізнаність автора з існуючими підходами та його здатність критично оцінювати наукові результати попередніх досліджень. Рекомендований обсяг обґрунтування актуальності теми – до однієї сторінки друкованого тексту.

Мета дослідження визначає загальну спрямованість наукового пошуку та відображає кінцевий результат, якого планується досягти в процесі виконання кваліфікаційної роботи. Вона формулюється як очікуваний науковий або практичний результат, спрямований на розв'язання конкретної проблеми. Під час формулювання мети доцільно уникати слів «дослідити» або «вивчити», оскільки вони характеризують процес дослідження, а не його кінцевий результат.

Досягнення поставленої мети забезпечується шляхом послідовного виконання завдань дослідження, які конкретизують зміст роботи на теоретичному, аналітичному та прикладному рівнях.

Завдання дослідження – це система взаємопов'язаних дій, реалізація яких забезпечує досягнення мети роботи. Їх формулювання повинно відповідати логіці наукового пошуку: кожне наступне завдання має впливати з попереднього, а сукупність завдань має забезпечувати комплексне розв'язання поставленої проблеми. Результати виконання завдань повинні бути відображені у висновках магістерської роботи.

Узагальнено завдання дослідження охоплюють:

- аналіз теоретико-методичних засад обраної проблематики;
- виявлення причин і факторів виникнення проблемної ситуації;
- обґрунтування методичних підходів та інструментарію дослідження;
- проведення аналітичної оцінки стану об'єкта дослідження;
- розроблення та оцінювання практичних рекомендацій щодо вирішення виявлених проблем.

Під час формулювання завдань доцільно використовувати дієслова: «визначити», «проаналізувати», «обґрунтувати», «оцінити», «розробити», «запропонувати», «узагальнити».

Об'єкт дослідження – це процес, явище або система, в межах яких виникає проблемна ситуація, що підлягає науковому аналізу.

Предмет дослідження – це конкретні аспекти, властивості, механізми або взаємозв'язки об'єкта, на яких безпосередньо зосереджено дослідження.

Об'єкт і предмет дослідження співвідносяться як загальне і часткове: об'єкт визначає широку сферу наукового пошуку, тоді як предмет конкретизує той аспект об'єкта, який підлягає детальному вивченню. Чітке визначення предмета дослідження забезпечує глибину, цілісність і практичну спрямованість кваліфікаційної роботи.

Методи дослідження – це сукупність наукових способів і прийомів, які використовуються для досягнення мети та розв'язання завдань кваліфікаційної роботи. У вступі необхідно навести перелік застосованих методів із коротким поясненням, які аспекти дослідження вивчалися за допомогою кожного з них. Це дає змогу обґрунтувати доцільність обраного методичного інструментарію та підтвердити логічність проведеного дослідження.

Опис методів доцільно формулювати в такій формі: «Для досягнення поставленої мети використано такі методи дослідження: системно-аналітичний – для узагальнення теоретичних підходів і наукових концепцій; статистико-економічний – для оцінювання сучасного стану та тенденцій розвитку об'єкта дослідження; графічний – для наочного представлення результатів аналізу; метод групування та порівняння – для виявлення закономірностей і відмінностей; методи аналізу і синтезу – для деталізації та узагальнення отриманих результатів; абстрактно-логічний – для формулювання висновків і практичних рекомендацій».

Інформаційна база дослідження охоплює сукупність джерел інформації, використаних у процесі підготовки кваліфікаційної роботи. До неї можуть входити законодавчі та нормативно-правові акти, офіційні статистичні матеріали, фінансова та управлінська звітність підприємств, дані міжнародних організацій, наукові публікації, монографії, електронні ресурси та інші аналітичні матеріали.

Наукова новизна одержаних результатів відображає авторський внесок у розв'язання досліджуваної проблеми. У цьому підпункті необхідно стисло сформулювати положення, які запропоновано вперше, удосконалено або які дістали подальший розвиток, а також зазначити, у чому полягає їх відмінність від існуючих підходів та яке наукове й прикладне значення вони мають.

Практичне значення отриманих результатів полягає у можливості використання розроблених рекомендацій, методичних підходів і пропозицій у діяльності підприємств, установ, організацій або органів державного управління. У цьому підпункті слід зазначити, де саме, з якою метою та в якій формі можуть

бути застосовані результати дослідження, а також очікуваний економічний, організаційний чи соціальний ефект від їх впровадження. За наявності факту апробації або впровадження результатів доцільно вказати відповідне підприємство чи організацію.

Апробація результатів дослідження. У цьому підпункті наводяться відомості про представлення основних результатів магістерської роботи на науково-практичних конференціях, семінарах, круглих столах та інших наукових заходах. За наявності слід зазначити назви заходів, місце та дату їх проведення.

Публікації. У підпункті зазначається перелік наукових праць автора за темою дослідження, зокрема статей, тез доповідей, матеріалів конференцій та інших публікацій із зазначенням повної назви роботи, назви видання, місця та року опублікування.

Структура та обсяг магістерської роботи. У цьому підпункті подається загальна характеристика структури роботи із зазначенням її основних складових та кількісних параметрів. Наприклад: «Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Основний текст роботи викладено на ___ сторінках друкованого тексту, містить ___ таблиць, ___ рисунків і ___ формул. Список використаних джерел налічує ___ найменувань. У додатках подано допоміжні матеріали, зокрема статистичні дані, результати розрахунків та звітність об'єкта дослідження».

Рекомендований обсяг вступу становить 3-5 сторінок. Доцільно завершувати його написання після підготовки основної частини кваліфікаційної роботи, що дає змогу більш повно й точно відобразити зміст дослідження та отримані результати.

Для забезпечення належного наукового рівня кваліфікаційної роботи необхідно сформувати достатню інформаційну базу дослідження, яка може включати офіційні статистичні матеріали, фінансову та бухгалтерську звітність підприємства, нормативно-правові акти, наукові публікації, матеріали періодичних видань та інформаційні ресурси мережі Інтернет. Зібрані матеріали слід систематизувати відповідно до структури роботи, узагальнити та проаналізувати із застосуванням сучасних методів дослідження.

Для підвищення наочності результатів доцільно використовувати таблиці, графіки, діаграми, схеми та інші ілюстративні матеріали, підготовлені за допомогою сучасних комп'ютерних програм. Усі аналітичні розрахунки та сформульовані рекомендації повинні відповідати чинному законодавству України та враховувати сучасні умови функціонування економічної системи.

Основна частина кваліфікаційної магістерської роботи

Основна частина магістерської роботи є центральним елементом дослідження, у якому послідовно розкривається зміст теми та надаються відповіді на завдання, сформульовані у вступі. Вона складається з розділів і підрозділів, кожен з яких починається з нової сторінки.

На початку кожного розділу за потреби може подаватися коротка передмова із зазначенням мети розгляду відповідних питань та обґрунтуванням застосованих методів дослідження. Наприкінці кожного розділу формулюються стислий висновки, у яких узагальнюються основні наукові та практичні результати.

Основна частина магістерської роботи, як правило, включає три розділи:

1. теоретико-методичний;
2. аналітико-дослідницький;
3. проєктно-рекомендаційний.

У процесі викладу матеріалу автор повинен продемонструвати здатність логічно, послідовно та аргументовано викладати результати дослідження, дотримуючись вимог наукового стилю та правил оформлення кваліфікаційних робіт.

Розділ 1. Теоретико-методичні засади дослідження

Перший розділ формує концептуальне та методичне підґрунтя кваліфікаційної роботи. У ньому розглядаються теоретичні аспекти досліджуваної проблеми, здійснюється критичний аналіз наукових джерел, узагальнюються існуючі підходи, концепції та точки зору вітчизняних і зарубіжних учених.

У цьому розділі доцільно:

- розкрити економічну сутність основних категорій і понять, пов'язаних із темою дослідження;
- охарактеризувати еволюцію наукових підходів до розв'язання досліджуваної проблеми;
- визначити сучасні тенденції та фактори, що впливають на розвиток досліджуваного явища;
- проаналізувати існуючі методичні підходи та інструменти дослідження;
- обґрунтувати вибір методів, які використовуватимуться у наступних розділах роботи.

Особливе значення має критичне осмислення наукових підходів і формування власної позиції автора щодо досліджуваної проблематики. У розділі необхідно не лише узагальнити наукові погляди, а й визначити дискусійні та недостатньо опрацьовані аспекти, які потребують подальшого дослідження.

Для підвищення наочності та системності викладу доцільно використовувати таблиці, схеми, рисунки та інші графічні матеріали.

Перший розділ завершується висновками, у яких узагальнюються основні результати теоретичного аналізу та формуються методичні засади подальшого дослідження.

Рекомендований обсяг першого розділу становить 20-25 % загального обсягу магістерської роботи.

Розділ 2. Аналітико-дослідницька частина

Другий розділ кваліфікаційної магістерської роботи має аналітичний характер і передбачає комплексне дослідження об'єкта відповідно до обраної теми. У цьому розділі подається загальна організаційно-економічна характеристика об'єкта дослідження, аналізуються умови його функціонування, сучасний стан, ключові проблеми та перспективи розвитку.

Об'єктом аналізу можуть бути підприємства, установи, організації, галузі, ринки, міжнародні економічні процеси, зовнішньоекономічна діяльність суб'єктів господарювання, а також інституційні та макроекономічні системи, залежно від тематики дослідження.

На основі опрацювання та узагальнення статистичних, фінансово-економічних, аналітичних і нормативних матеріалів здобувач повинен виявити основні тенденції розвитку об'єкта дослідження, визначити характер і ступінь впливу внутрішніх та зовнішніх чинників на результати його функціонування.

Аналітична частина, як правило, охоплює три взаємопов'язані напрями:

1. загальна характеристика об'єкта дослідження, яка включає аналіз організаційних, економічних, фінансових, управлінських, маркетингових та, за потреби, зовнішньоекономічних аспектів діяльності.

2. поглиблений аналіз проблематики дослідження, що передбачає оцінювання показників, безпосередньо пов'язаних із темою роботи, виявлення переваг і недоліків, а також визначення впливу досліджуваних факторів на результати діяльності.

3. економічна інтерпретація отриманих результатів, у межах якої узагальнюються виявлені тенденції, формулюються основні проблеми, визначаються їх причини, взаємозв'язки та можливі наслідки.

Результати аналізу доцільно подавати у вигляді таблиць, графіків, діаграм, схем та інших ілюстративних матеріалів, що забезпечують наочність і обґрунтованість висновків.

Під час дослідження можуть застосовуватися традиційні методи економічного аналізу, методи факторного аналізу, статистичні та економіко-математичні методи, зокрема кореляційно-регресійний аналіз, індексний метод, методи прогнозування, моделювання та інші інструменти, релевантні до теми роботи.

Аналіз основних показників рекомендується здійснювати за період не менше трьох років, а за наявності необхідної інформації – за 3-5 років, що дає змогу виявити стійкі тенденції, оцінити динаміку розвитку та обґрунтувати стратегічні висновки.

Інформаційною базою для виконання другого розділу є фінансова, статистична та управлінська звітність об'єкта дослідження, матеріали офіційної статистики, міжнародних організацій, аналітичні огляди, нормативно-правові акти та інші джерела, які безпосередньо стосуються теми дослідження.

За результатами проведеного аналізу здобувач повинен виявити позитивні та негативні тенденції розвитку об'єкта дослідження, обґрунтувати наявність проблемних аспектів і довести необхідність розроблення практичних рекомендацій та управлінських рішень, що становитимуть основу третього розділу роботи.

Другий розділ завершується стислими висновками, у яких узагальнюються основні результати проведеного аналізу. Його рекомендований обсяг становить 30-35 % загального обсягу кваліфікаційної роботи.

Розділ 3. Проєктно-рекомендаційна частина

Третій розділ кваліфікаційної магістерської роботи має прикладний характер і відображає елементи наукової новизни дослідження. У ньому на основі теоретичних положень, викладених у першому розділі, та результатів аналітичного дослідження, проведеного у другому розділі, розробляються та обґрунтовуються практичні рекомендації щодо розв'язання виявлених проблем.

Зміст цього розділу повинен бути спрямований на вдосконалення економічних, організаційно-управлінських, фінансових, інвестиційних, інноваційних або зовнішньоекономічних процесів, а також на підвищення ефективності функціонування досліджуваного об'єкта. Залежно від тематики роботи можуть пропонуватися заходи щодо формування стратегій розвитку, удосконалення механізмів управління, оптимізації бізнес-процесів, реалізації інвестиційних чи інноваційних проєктів, розвитку міжнародного співробітництва та підвищення конкурентоспроможності.

Третій розділ, як правило, складається з кількох взаємопов'язаних підрозділів, у яких:

- формулюються конкретні пропозиції щодо вирішення досліджуваної проблеми;
- обґрунтовуються організаційно-економічні механізми їх реалізації;
- здійснюється економічне моделювання або прогнозування результатів впровадження запропонованих заходів;

- визначається очікуваний економічний, соціальний, організаційний або інший ефект.

Для підтвердження доцільності запропонованих рішень рекомендується здійснювати розрахунок їх ефективності та оцінювати практичну значущість отриманих результатів.

Наприкінці розділу необхідно узагальнити основні результати дослідження, зазначивши:

- сутність запропонованих рекомендацій;
- механізм вирішення виявленої проблеми;
- переваги розроблених пропозицій порівняно з існуючими підходами;
- кількісну оцінку очікуваного ефекту від їх упровадження.

Третій розділ завершується висновками, у яких стисло викладаються основні положення та практичні результати розроблених рекомендацій.

Рекомендований обсяг проєктно-рекомендаційної частини становить 30–35 % загального обсягу кваліфікаційної магістерської роботи.

Висновки

Висновки розміщують з нової сторінки. У цьому структурному елементі узагальнюються основні результати проведеного дослідження, формулюються підсумкові положення та практичні рекомендації, розроблені автором.

У висновках необхідно стисло й послідовно відобразити результати теоретичного, аналітичного та проєктно-рекомендаційного етапів дослідження, акцентуючи увагу на найбільш важливих положеннях, висновках і пропозиціях. Вони повинні демонструвати ступінь досягнення поставленої мети, виконання визначених у вступі завдань, а також розкривати елементи наукової новизни та практичне значення одержаних результатів.

У висновках доцільно:

- узагальнити основні теоретичні положення з досліджуваної проблематики;
- подати результати аналізу об'єкта дослідження;
- охарактеризувати сутність запропонованих рекомендацій;
- оцінити очікуваний ефект від їх упровадження;
- визначити практичну цінність отриманих результатів.

До висновків не слід включати положення та рекомендації, які не були обґрунтовані в основній частині роботи. Рекомендований обсяг висновків становить 4-5 сторінок. Текст має бути чітким, логічним, лаконічним і змістовним.

Список використаних джерел

Список використаних джерел подається з нової сторінки та містить повний перелік нормативно-правових актів, монографій, підручників, навчальних посібників, наукових статей, статистичних матеріалів, електронних ресурсів та інших джерел, використаних у процесі виконання кваліфікаційної роботи. За наявності до нього також включаються власні публікації автора за темою дослідження.

Бібліографічні описи оформлюються відповідно до чинних національних стандартів і вимог університету. Джерела можуть розміщуватися у порядку їх цитування в тексті або за алфавітом.

До списку слід включати лише ті джерела, які фактично були використані в роботі та на які наведено посилання в тексті (додаток Ж).

Додатки

Додатки розміщуються після списку використаних джерел і містять допоміжні матеріали, необхідні для повного розкриття змісту дослідження, але недоцільні для включення до основного тексту через значний обсяг або довідковий характер.

До додатків можуть включатися:

- розширені таблиці та аналітичні розрахунки;
- графічні матеріали, схеми, діаграми;
- проміжні математичні викладки та формули;
- методики, алгоритми, програмні розробки;
- форми статистичної, фінансової та бухгалтерської звітності;
- первинні документи та інші інформаційні матеріали.

Кожний додаток повинен мати заголовок і відповідне позначення.

Таким чином, кваліфікаційна магістерська робота має бути логічно структурованим, цілісним і завершеним самостійним дослідженням, у якому на основі сучасних теоретичних підходів, ґрунтовного аналізу та авторських розробок обґрунтовуються практичні рекомендації щодо вирішення актуальної економічної проблеми. Виклад матеріалу повинен бути послідовним, аргументованим і науково обґрунтованим, без зайвих повторів, декларативних тверджень і стилістичних неточностей.

ПРАВИЛА ОФОРМЛЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Кваліфікаційна магістерська робота виконується відповідно до вимог державного стандарту України ДСТУ 3008-95 «Документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура і правила оформлення».

Мова роботи – державна. Науковий стиль викладу є обов'язковим: текст має бути чітким, логічно структурованим, без емоційно-експресивних та художніх елементів, а також без орфографічних і граматичних помилок. Виклад матеріалу повинен забезпечувати послідовність і наукову аргументованість. Використання запозичених матеріалів із літературних джерел та інтернет-ресурсів допускається лише за умови обов'язкового посилання на джерело. Відповідальність за дотримання вимог академічної доброчесності покладається на автора роботи, а науковий керівник здійснює контроль та фіксує можливі порушення.

Завершена магістерська робота підписується здобувачем після висновків.

Оформлення здійснюється у текстовому редакторі Microsoft Word із використанням шрифту Times New Roman, розмір шрифту – 14 пт, міжрядковий інтервал – 1,5. Поля встановлюються такими: ліве – 30 мм, праве – 15 мм, верхнє – 20 мм, нижнє – 20 мм.

Абзацний відступ у всьому тексті є єдиним і становить 1,75 см. Шрифт повинен бути чітким, чорного кольору, однакової насиченості. Загальна щільність тексту має бути рівномірною. За потреби допускається ручне внесення окремих символів, формул або іншомовних елементів чорним кольором із дотриманням стилістичної узгодженості тексту.

Матеріали, надруковані за допомогою комп'ютера, подаються на аркушах формату А4, розрізаються та включаються до загальної нумерації сторінок, зазвичай у складі додатків.

Структурні заголовки роботи: «ЗМІСТ», «ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ», «ВСТУП», «РОЗДІЛ», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ», «ДОДАТКИ» оформлюються великими літерами та вирівнюються по центру.

Заголовки підрозділів друкуються малими літерами (перша літера велика) з абзацного відступу без крапки в кінці. Якщо заголовок складається з кількох речень, вони розділяються крапками.

Заголовки пунктів оформлюються малими літерами (перша велика) з абзацного відступу та розміщуються в рядок із текстом; у кінці ставиться крапка.

Відстань між заголовками (крім пунктів) і текстом становить 3-4 міжрядкові інтервали. Кожну структурну частину роботи слід починати з нової сторінки.

Не допускається розміщення заголовків розділів, підрозділів або пунктів у нижній частині сторінки, якщо після них залишається менше ніж два рядки тексту або текст відсутній.

Нумерація

Нумерацію сторінок, розділів, підрозділів, пунктів, ілюстрацій, таблиць та формул виконують арабськими цифрами без використання знака «№». Титульна сторінка входить до загальної нумерації, однак номер на ній не проставляється. На наступних сторінках номер сторінки зазначають у правому верхньому куті без крапки в кінці.

Номер розділу вказують після слова «РОЗДІЛ» без крапки. Далі з нового рядка симетрично до тексту друкують заголовок розділу великими літерами (жирним шрифтом). Підрозділи нумерують у межах кожного розділу. Їх номер складається з номера розділу та порядкового номера підрозділу, між якими ставиться крапка, наприклад: «2.3.». Після номера підрозділу крапка ставиться, далі в тому ж рядку подають назву підрозділу малими літерами (крім першої великої), без крапки в кінці.

Пункти нумерують у межах підрозділу аналогічно: номер включає розділ, підрозділ і пункт, розділені крапками, наприклад «1.3.2.». Після номера ставиться крапка, після чого подають заголовок пункту. Підпункти оформлюють за тими ж принципами в межах пунктів.

Ілюстративні матеріали (рисунки, схеми, графіки, діаграми, фотографії) подають безпосередньо після першого згадування в тексті або на наступній сторінці. Такі матеріали включають до загальної нумерації сторінок. Рисунки позначають словом «Рис.» і нумерують у межах розділу, наприклад: «рис. 1.2». Номер рисунка, його назва та пояснення розміщуються під ним. Якщо рисунок один, його також нумерують за загальними правилами.

Таблиці нумерують послідовно в межах розділу. У правому верхньому куті над таблицею зазначають слово «Таблиця» та її номер, наприклад: «Таблиця 1.2». Якщо таблиця одна, її також нумерують. У разі перенесення таблиці на наступну сторінку над продовженням пишуть «Продовж. табл. 1.2».

Формули нумерують у межах розділу. Номер формули складається з номера розділу та порядкового номера формули, наприклад: (3.1). Номер розміщують праворуч від формули в круглих дужках.

Примітки до тексту і таблиць нумерують послідовно в межах сторінки. Якщо приміток кілька, їх подають після слова «Примітки:» з нумерацією. Якщо примітка одна, її не нумерують, а після слова «Примітка» ставлять крапку.

Таблиці

Цифровий матеріал, як правило, подають у вигляді таблиць, що використовуються для систематизації даних, уточнення показників і полегшення їх порівняння. Таблицю розміщують безпосередньо після першого згадування в тексті або на наступній сторінці.

Назва таблиці повинна бути лаконічною та точно відображати її зміст. Її розміщують один раз ліворуч над першою частиною таблиці, а над наступними частинами зазначають «Продовження таблиці ___» із вказанням номера.

Приклад

Кожна таблиця повинна мати назву, розташовану над нею і вирівняну по центру відносно тексту. Слово «Таблиця» та її назва пишуть з великої літери, при цьому назва – напівжирним шрифтом без підкреслення.

Заголовки граф слід починати з великої літери, а підзаголовки – з малої, якщо вони є частиною одного речення із заголовком, і з великої, якщо мають самостійне значення. Графу з порядковими номерами рядків до таблиці не включають.

Таблицю розміщують після першого згадування про неї в тексті таким чином. У разі великої кількості граф таблицю допускається ділити на частини та розміщувати їх одна під одною в межах сторінки. Якщо рядки або графи виходять за формат сторінки, у першому випадку повторюють заголовок таблиці, у другому – її бокову частину (боковик).

У практиці економічних досліджень сформовано такі вимоги до оформлення статистичних таблиць:

а) таблиця має бути максимально компактною. За можливості доцільніше подати кілька невеликих таблиць замість однієї громіздкої;

б) для умовного позначення в таблицях використовують стандартні символи: тире – якщо явище відсутнє; «*» – якщо розрахунок є математично неможливим; «0,0» – якщо значення менше встановленої точності;

в) округлення чисел здійснюється з однаковим рівнем точності в межах однієї таблиці (від 0,1 до 0,001 тощо). За наявності великих відсоткових значень доцільно подавати їх у вигляді кратності (наприклад, 240% – «у 2,4 раза більше»);

г) таблиця може містити примітки, у яких зазначаються джерела інформації, роз'яснення показників або інші необхідні уточнення.

Між основним текстом і назвою таблиці відступ не роблять, тоді як після таблиці перед наступним текстом залишають один вільний рядок.

Формули

При оформленні формул необхідно дотримуватися встановлених правил. Для їх набору слід використовувати вбудований у Microsoft Word редактор формул з відповідними налаштуваннями шрифтів: Text – Times New Roman Cyr, 11 pt; Function – Times New Roman Cyr, 11 pt; Variable – Times New Roman Cyr, курсив 11 pt; L.C. Greek – Symbol, 11 pt; U.C. Greek – Symbol, 11 pt; Symbol – Symbol, 11 pt; Matrix/Vector – Times New Roman Cyr, напівжирний, 11 pt; Numbers – Times New Roman Cyr, 11 pt. Розміри елементів формул встановлюються таким чином: Full – 11 pt; Subscript/Superscript – 70%; Sub-Subscript/Superscript – 50%; Symbol – 150%; Sub-Symbol – 100%.

Пояснення до символів і числових коефіцієнтів подають безпосередньо після формули у тій послідовності, в якій вони в ній наведені. Кожен символ або коефіцієнт пояснюють з нового рядка. Перший рядок пояснення починають словом «де» без двокрапки.

Рівняння та формули необхідно відокремлювати від основного тексту вільними рядками: один рядок вище і один нижче формули. Якщо формула не вміщується в одному рядку, її переносять після знака рівності (=) або після знаків арифметичних операцій (+, –, ×).

Посилання

Під час виконання кваліфікаційної роботи обов'язково необхідно здійснювати посилання на використані джерела, матеріали або окремі результати досліджень, на основі яких формулюються положення, розв'язуються завдання або розглядаються наукові проблеми. Такі посилання забезпечують можливість ідентифікації першоджерел, перевірки достовірності наведених даних, уточнення змісту та характеристик цитованих матеріалів, а також розуміння їх контексту.

Рекомендується використовувати переважно найновіші видання. Посилання на більш ранні джерела допускаються лише у випадках, коли вони містять інформацію, відсутню в сучасних публікаціях.

У разі використання матеріалів із монографій, наукових статей або інших джерел необхідно обов'язково зазначати конкретні сторінки, таблиці, ілюстрації чи формули, на які здійснюється посилання.

У тексті роботи посилання на джерела оформлюють шляхом зазначення їх порядкового номера у списку використаних джерел у квадратних дужках, наприклад: «... у працях [1-7]...».

Також допускається оформлення посилань у вигляді виносок, за умови, що їх бібліографічний опис відповідає переліку використаних джерел із зазначенням відповідного номера..

Посилання на ілюстрації в тексті подаються із зазначенням їх порядкового номера, наприклад: «рис. 1.2». Посилання на формули оформлюються із зазначенням номера формули в дужках, наприклад: «у формулі (2.1)».

На всі таблиці кваліфікаційної роботи обов'язково повинні бути посилання в тексті. При цьому слово «таблиця» подається у скороченій формі, наприклад: «у табл. 1.2». У разі повторного звернення до таблиць або ілюстрацій використовується скорочення «див.», наприклад: «див. табл. 1.3»..

Список використаних джерел

Бібліографічний опис оформлюється відповідно до вимог ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання».

Бібліографічний опис може містити як обов'язкові, так і факультативні елементи. Обов'язкові елементи включають основні бібліографічні відомості, необхідні для ідентифікації документа, і застосовуються у всіх випадках. Факультативні елементи додаються за потреби для уточнення інформації. Інтервали між знаками та елементами опису є обов'язковими та використовуються для розмежування знаків граматичної та приписаної пунктуації.

Список використаних джерел може формуватися одним із таких способів:

- у порядку появи посилань у тексті (найзручніший для практичного використання);
- в алфавітному порядку прізвищ авторів або назв джерел;
- у хронологічному порядку.

Приклад оформлення списку літератури наведено у додатку Ж.

Додатки

Додатки оформлюють як продовження кваліфікаційної роботи на наступних сторінках або у вигляді окремої структурної частини, розміщуючи їх у порядку появи посилань у тексті дослідження.

У разі оформлення додатків у складі основного документа кожен з них починають з нової сторінки. Над текстом додатка по центру рядка розміщують напис «Додаток ___» із позначенням відповідної великої літери. Нижче, також по центру, малими літерами з першої великої подають заголовок додатка.

Додатки нумерують послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г, Є, І, Ї, Й, О, Ч (наприклад: додаток А, додаток Б тощо). Якщо додаток лише один, він позначається як «Додаток А».

За необхідності текст кожного додатка може бути структурований на розділи та підрозділи, які нумеруються в межах відповідного додатка, наприклад: А.2.

Завершена кваліфікаційна робота формується у чітко визначеній послідовності:

1. Титульний аркуш;
2. Анотації (українською та англійською мовами);
3. Зміст роботи із зазначенням сторінок початку розділів, підрозділів та інших структурних елементів;
4. Перелік умовних скорочень (за наявності);
5. Вступ;
6. Розділи та підрозділи основної частини;
7. Висновки;
8. Список використаних джерел;
9. Додатки.

Після повного оформлення відповідно до встановлених вимог випускна магістерська робота підлягає обов'язковому переплетенню (зброшуванню).

Завдання, рецензія та відгук наукового керівника додається до роботи в конверті.

РЕЦЕНЗУВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Кваліфікаційна робота підлягає зовнішньому рецензуванню. Рецензент призначається зі складу досвідчених викладачів та науковців інших кафедр Навчально-наукового інституту бізнесу і фінансів, фахова кваліфікація яких відповідає напряму підготовки випускників.

Завдання рецензування полягає у попередній оцінці теоретичного рівня підготовки здобувача, ступеня оволодіння ним науковими методами дослідження,

вміння застосовувати теоретичні знання під час виконання практичних завдань, здатності аналізувати стан об'єкта дослідження та загальну економічну ситуацію, виявляти вплив різноманітних чинників на діяльність об'єкта, формулювати обґрунтовані висновки і пропозиції, що мають практичне значення, а також оцінити рівень наукової новизни отриманих результатів. Крім того, рецензування спрямоване, по-перше, на сприяння більш глибокому опрацюванню складних питань теми, по-друге, на оцінювання рівня засвоєння матеріалу та вміння його письмового викладу, по-третє, на надання рекомендацій щодо подальшого розвитку дослідження за обраним напрямом.

Рецензія оформлюється у встановленій формі та має стисло відображати й оцінювати:

- відповідність затвердженої теми та завдань;
- актуальність теми;
- вміння використовувати праці класиків вітчизняної та світової науки, законодавчі акти України, урядові документи та інші нормативно-правові джерела;
- здатність аналізувати економічні процеси та явища;
- глибину економічного обґрунтування управлінських рішень;
- новизну та практичне значення висновків і пропозицій;
- правильність проведених розрахунків;
- якість оформлення роботи;
- мову та стиль викладу;
- можливості впровадження результатів дослідження;
- наявні недоліки роботи.

Рецензент висловлює свою думку щодо можливої підсумкової оцінки результатів виконаної роботи та надає рекомендацію щодо доцільності присвоєння здобувачу кваліфікації магістра. Рецензія підписується рецензентом із зазначенням прізвища, імені та по батькові, місця роботи і посади та засвідчується печаткою організації (форма рецензії подана у Додатку И).

Рецензія не має повторювати зміст відгуку наукового керівника.

ПІДГОТОВКА КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ ДО ПУБЛІЧНОГО ЗАХИСТУ

До публічного захисту кваліфікаційної роботи допускаються здобувачі вищої освіти, які повністю виконали вимоги освітньої програми, успішно склали всі передбачені навчальним планом форми підсумкового контролю, набрали необхідну кількість кредитів ЄКТС (додаток К) та отримали позитивний відгук наукового керівника. Не допускаються до захисту здобувачі, які не виконали

навчальний план або мають академічну заборгованість на момент подання роботи.

Персональна відповідальність за своєчасну підготовку кваліфікаційної роботи покладається на здобувача вищої освіти.

Науковий керівник здійснює систематичний контроль за виконанням дослідження. Здобувач зобов'язаний подавати окремі розділи роботи на перевірку відповідно до затвердженого календарного графіка. У разі порушення встановлених строків науковий керівник має право винести питання про подальше виконання роботи на розгляд засідання кафедри.

Після завершення роботи здобувач подає на кафедру підписану кваліфікаційну роботу разом із відгуком наукового керівника та зовнішньою рецензією для проходження попереднього захисту. За результатами попереднього розгляду завідувач кафедри приймає рішення щодо допуску до публічного захисту та робить відповідний запис на титульному аркуші роботи.

До початку захисту здобувач повинен уважно ознайомитися з рецензією та відгуком наукового керівника, проаналізувати висловлені зауваження та підготувати обґрунтовані відповіді на них.

Для представлення результатів дослідження здобувач готує доповідь, у якій стисло висвітлює актуальність теми, мету і завдання роботи, об'єкт та предмет дослідження, елементи наукової новизни, основні результати кожного розділу, оцінку ефективності запропонованих заходів, підсумкові висновки та практичні рекомендації, а також інформацію щодо апробації та впровадження отриманих результатів.

Під час підготовки доповіді доцільно акцентувати увагу на результатах, отриманих автором самостійно, зокрема на розроблених рекомендаціях, удосконалених підходах та запропонованих рішеннях. Для цього можуть використовуватися формулювання: «у роботі узагальнено...», «проведено комплексний аналіз...», «автором запропоновано...», «удосконалено...», «дістало подальший розвиток...». Не рекомендується перевантажувати виступ загальновідомими теоретичними положеннями.

Окрім доповіді, здобувач повинен підготувати мультимедійну презентацію та роздаткові матеріали для членів екзаменаційної комісії. У них доцільно відобразити ключові результати дослідження, аналітичні показники, таблиці, графіки, діаграми та розрахунки, які полегшують сприйняття інформації та сприяють більш об'єктивному оцінюванню виконаної кваліфікаційної роботи.

ЗАХИСТ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Попередній захист

Кожен здобувач зобов'язаний пройти процедуру попереднього захисту. Попередній захист проводиться на випусковій кафедрі за 7-10 днів до основного захисту. Рівень готовності кваліфікаційної роботи до попереднього захисту має становити 100%, допускаються лише недоліки в оформленні та відсутність наочних матеріалів.

Попередній захист кваліфікаційних робіт здійснюється на розширеному засіданні кафедри або в комісії викладачів за участю здобувачів. Здобувач представляє доповідь і відповідає на запитання щодо змісту роботи. Попередній захист виконує роль своєрідної «репетиції» та є підставою для допуску до основного захисту. Під час його проведення виявляються недоліки роботи та визначаються шляхи їх усунення. На основі поданих матеріалів завідувач кафедри приймає рішення щодо допуску до захисту.

Порядок захисту кваліфікаційної роботи регламентується нормативними документами щодо планування та організації освітнього процесу у ЗВО «ПДУ».

Захист кваліфікаційної роботи відбувається на відкритому засіданні Екзаменаційної комісії (ЕК) за умови присутності не менше половини її складу та обов'язкової участі голови комісії. Засідання є відкритим: присутні можуть ставити запитання та брати участь в обговоренні роботи.

Завдання ЕК полягає у визначенні рівня теоретичної підготовки здобувача, його готовності до професійної діяльності та ухваленні рішення щодо присвоєння відповідної кваліфікації.

Процедура захисту

Представник ЕК (зазвичай секретар) оголошує тему роботи та прізвище здобувача і надає слово для доповіді. Після виступу та відповідей на запитання членів комісії секретар зачитує відгук наукового керівника і рецензію, після чого здобувач відповідає на зауваження рецензента. Відповіді здобувача мають бути короткими, чіткими та аргументованими.

Здобувач готує до захисту ілюстративний роздатковий матеріал у вигляді таблиць, схем, графіків і рисунків обсягом 10-15 сторінок та мультимедійну презентацію. Основне призначення цих матеріалів - наочно та структуровано представити ключові положення дослідження.

До захисту здобувач подає:

- примірник кваліфікаційної роботи (належно оформлений і підписаний автором, керівником та завідувачем кафедри);

- висновок кафедри, відгук наукового керівника, подання Голові ЕК щодо захисту та довідку про успішність (додаток М, додаток В, додаток К, додаток Л);
- рецензію (додаток И);
- ілюстративні матеріали та презентацію;
- індивідуальний навчальний план здобувача.

У доповіді здобувач стисло висвітлює основні результати дослідження, акцентує увагу на виявлених тенденціях і проблемах об'єкта, а також на напрямках удосконалення та економічному обґрунтуванні запропонованих рішень. Доповідь супроводжується презентацією або ілюстративними матеріалами. Схеми, таблиці та рисунки подаються у тій послідовності, в якій вони згадуються у виступі.

Остаточна оцінка кваліфікаційної роботи та рішення про присвоєння ступеня «магістр» ухвалюються на закритому засіданні ЕК та оголошуються публічно в день захисту.

ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Оцінювання рівня підготовки здобувача та якості здобутої ним вищої освіти здійснюється членами ЕК з дотриманням принципів об'єктивності, індивідуального підходу, комплексності, етичності, а також компетентнісного й диференційованого підходів. Процедура оцінювання базується на встановлених критеріях сформованості загальних і професійних компетентностей, відповідній шкалі оцінювання та використанні належних форм і методів діагностики.

Об'єктом оцінювання є система знань, умінь і навичок здобувача, а також рівень сформованих компетентностей, які проявляються під час виконання та захисту кваліфікаційної роботи.

Кваліфікаційна робота як об'єкт оцінювання повинна підтверджувати здатність здобувача:

- працювати з різними інформаційними джерелами (нормативно-правовими актами, науковими працями, інтернет-ресурсами, даними статистичної та фінансової звітності);
  - логічно, послідовно та аргументовано викладати матеріал;
  - застосовувати сучасні методи аналізу досліджуваної проблеми;
  - використовувати наукові підходи для проведення емпіричних досліджень;
  - формулювати обґрунтовані пропозиції та рекомендації щодо предмета дослідження;
  - визначати наукову новизну та практичну значущість отриманих результатів;
  - узагальнювати результати та формувати висновки і напрями подальших досліджень.

Під час оцінювання кваліфікаційної роботи члени ЕК беруть до уваги такі аспекти:

- практичну цінність виконаного дослідження;
- відповідність результатів поставленій меті та завданням;
- повноту та коректність використаного методичного інструментарію;
- авторський підхід до вирішення наукової проблеми;
- рівень обґрунтованості запропонованих рішень;
- ступінь самостійності виконання роботи;
- якість доповіді та ілюстративного матеріалу;
- вміння здобувача лаконічно та чітко презентувати результати.

Під час захисту ЕК додатково оцінює глибину знань здобувача, його здатність до наукової дискусії, аргументованого відстоювання позиції та вміння відповідати на запитання. Також враховується загальний рівень фахової підготовки.

Здобувач повинен уміти чітко, логічно та стисло презентувати основні результати дослідження, аргументовано захищати власні пропозиції, демонструвати культуру наукового виступу та володіння матеріалом.

Кваліфікаційна робота не допускається до захисту у випадках порушення строків подання, відсутності затвердженої теми, невиконання вимог щодо самостійності, недотримання структури, недостатнього економічного обґрунтування або неналежного оформлення.

Підсумкову оцінку захисту кваліфікаційної роботи визначає ЕК. При формуванні оцінки враховуються:

якість роботи:

- актуальність тематики;
- спрямованість на практичні результати;
- відповідність структури меті та завданням;
- обґрунтованість запропонованих рішень;
- самостійність дослідження;
- наявність елементів наукової новизни;
- апробація результатів;
- рівень оформлення та викладу.

якість захисту:

- уміння стисло та послідовно представити результати;
- здатність аргументовано захищати власні пропозиції;
- загальний рівень підготовки здобувача;
- якість і наочність роздаткових матеріалів;
- культура презентації кваліфікаційної роботи.

Критерії оцінювання:

Оцінка «Відмінно» (А, 90–100 балів)

Кваліфікаційна робота заслуговує на оцінку «відмінно», якщо вона характеризується такими ознаками:

- тема дослідження розкрита повністю та всебічно;
- дослідження чітко зосереджене на науковій проблемі, що має зв'язок із сучасними науковими джерелами;
- здійснено ґрунтовний критичний аналіз релевантної літератури;
- аргументація базується на доказах, отриманих і опрацьованих із використанням надійних методів дослідження;
- висновки є логічними, послідовними та переконливими;
- робота містить елементи оригінальності, творчого підходу та наукової новизни;
- матеріал має чітку структуру та викладений зрозуміло й доступно;
- кількість помилок є мінімальною або вони відсутні.

Оцінка «Добре» (В, 85-89 балів)

Дуже якісна кваліфікаційна робота, для якої характерні:

- достатньо повне розкриття теми;
- чітка орієнтація на дослідницьке питання, пов'язане з науковими джерелами;
- досить повний огляд літератури з належним рівнем критичного осмислення;
- окремі недоліки у застосованих методах дослідження, які не впливають істотно на загальну обґрунтованість результатів;
- логічна та переконлива аргументація;
- наявність певних елементів оригінальності та творчого підходу;
- загалом чітка структура та якісний виклад;
- наявність лише несуттєвих помилок.

Оцінка «Добре» (С, 75-84 бали)

Якісна робота, яка має такі характеристики:

- тема загалом розкрита;
- дослідницьке питання сформульовано, однак його зв'язок із науковою літературою може бути недостатньо чітким;
- літературний огляд присутній, але обмежений за обсягом або недостатньо критичний;
- методика дослідження має окремі суттєві недоліки;

- аргументація є, але подекуди недостатньо чітка або переконлива;
- елементи новизни та творчого підходу виражені незначною мірою;
- структура та стиль викладу в окремих частинах недостатньо чіткі;
- наявні окремі суттєві помилки.

Оцінка «Задовільно» (D, 65-74 бали)

Робота відповідає мінімальним вимогам і характеризується такими ознаками:

- тема розкрита частково;
- дослідження недостатньо сфокусоване та відхиляється від поставленого питання;
- огляд літератури є поверховим і має обмежений характер;
- застосовані методи містять серйозні недоліки;
- аргументація загалом присутня, але недостатньо обґрунтована;
- рівень оригінальності є низьким;
- структура та виклад матеріалу подекуди нечіткі;
- наявні суттєві помилки.

Оцінка «Задовільно» (E, 60–64 бали)

Слабка кваліфікаційна робота, для якої характерні:

- поверхове розкриття теми;
- дуже обмежений літературний огляд без критичного аналізу;
- непослідовність викладу та відсутність чіткої логіки;
- недостатньо обґрунтовані висновки;
- нечітка структура та складний для сприйняття виклад матеріалу.

Оцінка «Незадовільно» (FX, 35-59 балів)

Робота має істотні недоліки та характеризується такими ознаками:

- тема дослідження не розкрита належним чином;
- відсутня чітка логіка та послідовність викладу;
- не використано або недостатньо опрацьовано теоретичні джерела;
- аргументація слабка або практично відсутня;
- структура роботи та стиль викладу не відповідають установленим вимогам.

Оцінка «Незадовільно» (F, 0-34 бали)

Робота не містить ознак, які дозволяють позитивно оцінити її зміст, структуру, рівень самостійності та наукову обґрунтованість результатів.

Підсумкова оцінка за національною шкалою та за шкалою ECTS виставляється відповідно до кількості балів за шкалою оцінок за національною шкалою та шкалою ECTS.

**Відповідність кількості балів за шкалою і оцінкам
за національною шкалою та шкалою ECTS**

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ECTS	
	Екзамен	Залік	Оцінка	Пояснення
90-100	Відмінно	Зараховано	A	Здобувач вищої освіти виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні обдарування і нахили
82 – 89	Добре		B	Здобувач вищої освіти вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна
75 – 81			C	Здобувач вищої освіти вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок
67 – 74	Задовільно		D	Здобувач вищої освіти відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти суттєві помилки.
60 – 66			E	Здобувач вищої освіти володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні
35 – 59	Незадовільно	Не зараховано	FX	Здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу
1 – 34			F	Здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів

За умови успішного захисту кваліфікаційної роботи атестаційна комісія ухвалює рішення про присвоєння здобувачеві відповідного освітнього ступеня «магістр» за відповідною спеціальністю (освітньою програмою) та про видачу диплома. Крім того, комісія може рекомендувати окремих випускників до вступу в аспірантуру або до отримання диплома з відзнакою.

Якщо результати захисту оцінено як незадовільні, ЕК приймає рішення щодо можливості повторного подання тієї самої кваліфікаційної роботи після її доопрацювання та усунення виявлених недоліків або необхідності виконання нового дослідження за іншою темою.

ОРІЄНТОВНА ТЕМАТИКА КВАЛІФІКАЦІЙНИХ РОБІТ**Економіка підприємства, ефективність діяльності та економічне регулювання**

1. Ефективність діяльності підприємства
2. Стратегія підвищення ефективності діяльності організації
3. Прибутковість підприємства та шляхи її забезпечення
4. Ефективність управління активами підприємства та шляхи її покращення
5. Управління оборотним капіталом підприємства та підвищення ефективності його використання
6. Ефективність розвитку персоналу підприємства
7. Обґрунтування фінансових джерел розвитку компанії
8. Економічне обґрунтування масштабування діяльності підприємства
9. Економічна ефективність диверсифікації діяльності підприємства
10. Сучасний стан та перспективи економічного управління підприємством
11. Управління економічною ефективністю підприємства
12. Інвестиційна привабливість підприємств
13. Формування прибутковості підприємства в умовах ринкової трансформації економіки
14. Оцінка фінансового стану підприємства та напрями його покращення
15. Управління доходами і витратами підприємства в умовах інфляційних процесів
16. Оцінка інвестиційної привабливості підприємства
17. Оптимізація структури капіталу підприємства та її вплив на фінансові результати
18. Економічні засади підвищення ефективності логістичних процесів підприємства
19. Економічне регулювання діяльності підприємств
20. Особливості реалізації державної економічної політики відновлення України

Регіональний розвиток та аграрна економіка

21. Сучасні тенденції та проблеми розвитку аграрного сектора економіки
22. Організаційно-економічні механізми формування ринку продукції регіону
23. Ефективність використання ресурсного потенціалу
24. Особливості та перспективи розвитку агробізнесу та підприємницької діяльності
25. Створення і функціонування агропромислових формувань

26. Удосконалення експорту та імпорту продовольства
27. Економічний механізм розвитку сільських територій
28. Стратегія і тактика діяльності аграрних підприємств в умовах глобалізації
29. Адаптація підприємства АПК до умов міжнародних аграрних ринків

Соціально-економічний розвиток

31. Економічна система та стан соціально-економічного розвитку України
32. Соціальні наслідки та шляхи зменшення економічної нерівності
33. Стратегії соціально-економічного розвитку України в умовах глобалізації
34. Демографічна ситуація та її вплив на формування ринку праці регіону
35. Демографічна криза і шляхи її подолання на регіональному рівні
36. Соціальна сфера регіону: стан, проблеми, перспективи
37. Соціально-економічна ефективність розвитку сільських територій
38. Організаційно-економічне забезпечення сталого розвитку регіону
39. Формування та ефективність використання інтелектуального капіталу
40. Людський капітал як ключовий фактор відновлення економіки
41. Трансформація ринку праці під впливом міграційних процесів та війни
42. Соціальне підприємництво та його роль у відновленні економіки України
43. Розвиток корпоративної соціальної відповідальності бізнесу в умовах воєнної економіки

Цифрова економіка

44. Формування стратегії розвитку цифрової економіки України в умовах євроінтеграції
45. Особливості національної економічної політики в умовах цифрової трансформації
46. Цифрова трансформація економіки
47. Вплив цифрової трансформації на економічну діяльність малих і середніх підприємств
48. Економічне управління конкурентоспроможністю підприємства в умовах цифрової трансформації
49. Економічне управління бізнес-процесами підприємства на основі цифрових технологій
50. Трансформація міжнародних бізнес-стратегій в умовах цифровізації
51. Роль штучного інтелекту у зміні традиційних економічних моделей
52. Ризики цифрової трансформації підприємств та методи їх мінімізації
53. Економічний вплив електронного бізнесу на ефективність підприємства
54. Електронний бізнес як фактор економічного зростання компанії

Міжнародна економіка та міжнародні економічні відносини

55. Формування стратегії економічного розвитку підприємства в умовах євроінтеграції
56. Державна підтримка зовнішньоекономічних відносин у контексті євроінтеграції
57. Вплив євроінтеграційних процесів на розвиток економіки України
58. Конкурентні стратегії українського бізнесу на ринках ЄС
59. Європейський зелений курс та його вплив на економіку України
60. Перспективи інтеграції економіки України в глобальні економічні процеси
61. Розвиток зовнішньої торгівлі України
62. Зовнішньоторговельна політика України в умовах її інтеграції до світогосподарських процесів
63. Зона вільної торгівлі між Україною та ЄС: перспективи створення та оцінка економічних наслідків
64. Стратегічне планування зовнішньоекономічної діяльності підприємств України
65. Підвищення ефективності реалізації міжнародних інвестиційних проєктів
66. Розвиток міжнародної фінансово-кредитної підтримки суб'єктів малого підприємництва
67. Удосконалення системи регулювання міжнародної міграції робочої сили в умовах глобалізації
68. Міжнародні стратегії економічного розвитку
69. Економічне управління експортною діяльністю підприємства в умовах євроінтеграції
70. Адаптація підприємства АПК до умов міжнародних аграрних ринків
71. Роль агропромислового комплексу України у забезпеченні глобальної продовольчої безпеки.
72. Особливості інтеграції України у міжнародний поділ праці в умовах глобалізаційних трансформацій.
73. Трансформація транскордонних економічних відносин України в умовах воєнного стану.
74. Світовий інвестиційний потенціал та механізми його залучення в економіку України.
75. Регіональні особливості міжнародної економічної взаємодії України в сучасних умовах.
76. Використання міжнародної фінансово-економічної підтримки для відновлення господарського потенціалу України.
77. Вплив міжнародних економічних угод на соціально-економічний розвиток України.

78. Іноземне інвестування в економіку України: сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку.
79. Економічні наслідки міжнародних санкцій для розвитку економіки України.
80. Економічні можливості та ризики реалізації міжнародних інфраструктурних проєктів в Україні
81. Тенденції та особливості розвитку зовнішньої торгівлі України в умовах глобалізації
82. Інтернаціоналізація діяльності українських компаній: сучасний досвід та перспективи розвитку.
83. Роль міжнародних фінансових організацій у забезпеченні економічного розвитку України.
84. Соціально-економічні наслідки міжнародної трудової міграції для України.
85. Напрями розвитку туристичної індустрії в системі міжнародних економічних відносин
86. Участь України у міжнародному трансфері технологій в умовах цифрової трансформації

Сталий розвиток та циркулярна економіка

87. Глобальні суспільні блага в системі забезпечення сталого розвитку
88. Формування стратегії сталого розвитку підприємства
89. ESG-трансформація підприємств в Україні
90. Циркулярна економіка як основа сталого розвитку підприємств
91. Глобальні тенденції розвитку циркулярної економіки та можливості їх імплементації в Україні
92. Сталий розвиток агропромислового виробництва в умовах кліматичних змін
93. Екологічна відповідальність підприємств у системі зеленого переходу
94. Економічні інструменти стимулювання органічного виробництва в Україні

Інновації та інноваційний розвиток

95. Економічний механізм забезпечення ефективності інноваційної діяльності підприємства
96. Інновації як засіб економічного розвитку держави
97. Сучасний стан та перспективи інноваційного розвитку підприємства
98. Інноваційний потенціал підприємства та джерел забезпечення його розвитку
99. Інноваційний потенціал конкурентоспроможності регіонів України
100. Економічна ефективність інноваційних проєктів у аграрному секторі
101. Економічні механізми підвищення інноваційної активності підприємств
102. Індустріальні парки у світовій та українській економіці
103. Економіка інтелектуальної власності

104.Інтелектуальний бізнес: сучасний стан та перспективи розвитку

Конкурентоспроможність та стратегічний розвиток підприємств

- 105.Формування конкурентної стратегії підприємства в умовах невизначеності
- 106.Формування конкурентних переваг підприємства та побудова стратегії розвитку
- 107.Конкурентні переваги та конкурентоспроможність фірм: фактори формування та розвитку
- 108.Оцінка конкурентної позиції підприємства та можливості її зміцнення
- 109.Стратегія формування конкурентоспроможності продукції підприємства
- 110.Управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства
- 111.Управління ресурсним потенціалом підприємства в умовах високої невизначеності зовнішнього середовища
- 112.Управління фінансово-економічною стійкістю підприємства в умовах глобальної нестабільності
- 113.Стратегія і тактика діяльності підприємства АПК в умовах глобалізації
- 114.Формування стратегії економічного розвитку підприємства в умовах повоєнного відновлення економіки України

Економічна безпека, ризики та антикризове управління

- 115.Економічна безпека бізнес-процесів підприємства
- 116.Економічна безпека підприємства в системі стратегічного управління
- 117.Прогнозування ризиків у системі економічної безпеки підприємства
- 118.Розвиток інститутів економічної безпеки України
- 119.Міжнародні стандарти антикризового регулювання та їх адаптація до українських умов
- 120.Ризики цифрової трансформації підприємств та методи їх мінімізації
- 121.Управління витратами підприємства в умовах ресурсних обмежень
- 122.Механізми антикризового управління підприємством у воєнний та повоєнний період
- 123.Глобальна продовольча безпека в умовах воєнних конфліктів та економічних криз

Додаток Б

Зразок написання заяви студента на підготовку до виконання кваліфікаційної роботи освітнього ступеня «Магістр»

Директору ННБіФ
д.е.н., професору _____
здобувача вищої освіти
освітнього ступеня «Магістр»
спеціальності С1 «Економіка та міжнародні
економічні відносини (Економіка)»
денної (заочної) форми навчання

_____
(прізвище, ім'я та по батькові)

ЗАЯВА

Прошу дозволити виконувати кваліфікаційну роботу на тему «Удосконалення цінової політики підприємства на міжнародному ринку» і призначити науковим керівником доцента/професора кафедри економіки, підприємництва, торгівлі та біржової діяльності _____.

(ПІБ)

«___» _____ 202__ р.

_____
(підпис здобувача)

Віза наукового керівника

Підпис

Погоджено
зав. кафедри

Підпис

ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ «ПОДІЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
Кафедра економіки, підприємництва, торгівлі та біржової діяльності

**Відгук
на кваліфікаційну роботу**

здобувача _____

(прізвище, ім'я, по батькові)

спеціальності С1 «Економіка та міжнародні економічні відносини (Економіка)»
на тему: _____

1. Актуальність теми _____

2. Теоретичний рівень роботи _____

3. Короткий зміст роботи _____

4. Що є позитивного в роботі _____

5. Відношення студента до проведення досліджень і написання роботи.
_____

6. Практична цінність висновків, рекомендацій та їх
обґрунтованість _____

7. Загальний висновок та рекомендації про допуск до захисту. _____

Науковий керівник

д.е.н., професор _____

«___» _____ 2026 р.

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ «ПОДІЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»**

Навчально-науковий інститут бізнесу і фінансів
Кафедра економіки, підприємництва, торгівлі та біржової діяльності

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

НА ТЕМУ:

«Удосконалення цінової політики підприємства на міжнародному ринку»

Виконав(ла):

здобувач освітнього ступеня «Магістр»
освітньо-професійної програми «Економіка»
спеціальності С1 «Економіка та міжнародні
економічні відносини (Економіка)»
денної (заочної) форми навчання
МАРЧЕНКО Тетяна Петрівна

Керівник:

Доктор екон. наук, професор
ЛЮБЧЕНКО Петро Васильович

Оцінка захисту:

Національна шкала _____

Кількість балів _____ Шкала ECTS _____

« _____ » _____ 20__ р.

Допускається до захисту:

« _____ » _____ 20__ р.

Гарант освітньо-професійної програми «Економіка»

_____ (Юлія ВОЛОЩУК)

(підпис)

м. Кам'янець-Подільський, 20__

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ «ПОДІЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
 НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ БІЗНЕСУ І ФІНАНСІВ
Кафедра економіки, підприємництва, торгівлі та біржової діяльності

Освітній ступень «Магістр»
 Освітньо-професійна програма «Економіка»
 Спеціальності С1 «Економіка та міжнародні економічні відносини (Економіка)»

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Завідувач кафедри економіки,
 підприємництва, торгівлі та біржової
 діяльності

д.е.н., професор _____
 “ ____ ” _____ 20__ року

ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

здобувачу _____
 (прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема проекту (роботи) «Удосконалення цінової політики підприємства на міжнародному ринку»

Керівник: _____,
 (вчений ступінь, посада, ПІБ)

затверджені наказом вищого навчального закладу від “ ____ ” _____ 20__ року №__

2. Строк подання здобувачем роботи _____

3. Вихідні дані до роботи: _____

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки _____

5. Перелік графічного матеріалу _____

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. Дата видачі завдання _____

Керівник (вчений ступінь, посада, прізвище та ініціали) _____
 (підпис)

Завдання одержав до виконання (прізвище та ініціали здобувача) _____
 (підпис)

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломного проекту (роботи)	Строк виконання етапів проекту (роботи)	Примітка
1.	Вступ		
2.	1-й розділ		
3.			
4.			
5.			
6.	Висновки до першого розділу		
7.	2-й розділ		
8.			
9.			
10.			
11.	Висновки до другого розділу		
12.	3-й розділ		
13.			
14.			
15.			
16.	Висновки до третього розділу		
17.	Висновки		
18.	Список літератури		
19.	Додатки		

Здобувач _____
(підпис)

_____ (прізвище та ініціали)

Керівник роботи _____
(підпис)

_____ (прізвище та ініціали)

« ___ » _____ 202__ рік

Зразок оформлення анотації**Анотація**

Марченко Т. П. Удосконалення цінової політики підприємства на міжнародному ринку. – Рукопис.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності С1 «Економіка та міжнародні економічні відносини (Економіка)». Заклад вищої освіти «Подільський державний університет», Кам'янець-Подільський, 2026.

Кваліфікаційна робота містить ___ сторінок, ___ таблиць, ___ рисунків, список використаних джерел з ___ найменувань, ___ додатків.

Мета магістерської роботи полягає в ...

Наукова новизна дослідження...

За результатами дослідження сформульовані ...

Одержані результати можуть бути використані ...

Ключові слова:

Annotation

(те саме англійською мовою)

.....

Keywords:

Зразки оформлення змісту

ЗМІСТ

ВСТУП

**РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ОЦІНКИ
ЗОВНІШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ПІДПРИЄМСТВА**

- 1.1. Сутність зовнішнього середовища та його значення в діяльності підприємства
  - 1.2. Методичні підходи до аналізу зовнішнього середовища підприємства
- Висновки до першого розділу

**РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПРОЕКТУ ПІДПРИЄМСТВА
ТА ВИДІЛЕННЯ ОСНОВНИХ ФАКТОРІВ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА
ЙОГО РЕАЛІЗАЦІЮ (на матеріалах областей)**

- 2.1. Організаційно-економічна характеристика ТОВ «Рілтон» та опис інвестиційного проекту
  - 2.2. Аналіз ефективності реалізації інвестиційного проекту
  - 2.3. Ідентифікація та аналіз ризиків
- Висновки до другого розділу.....

**РОЗДІЛ 3. ВПЛИВ ФАКТОРІВ ЗОВНІШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА НА
ІНВЕСТИЦІЙНИЙ ПРОЕКТ**

- 3.1. Вплив факторів зовнішнього середовища на інвестиційний проект за допомогою сценарного аналізу
  - 3.2. Шляхи оптимізації впливу факторів зовнішнього середовища на інвестиційний проект
- Висновки до третього розділу.....

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ

Зразок оформлення списку використаних літературних джерел

Книги:

Один автор

Іванова В. Д. Технологія виробництва продуктів бджільництва : курс лекцій. Миколаїв : МДАУ, 2009. 245 с.

Parker J. Principles of scientific research. 7th ed. London : Editorial, 2017. 301 p.

Два чи три автори

Боярин М. В., Нетробчук І. М. Основи гідроекології: теорія й практика : навч. посіб. Луцьк : Вежа-Друк, 2016. 365 с.

Вихованець І. Р., Городенська К. Г. Теоретична морфологія української мови. Київ : Пульсари, 2004. 398 с.

Коваленко А. Д., Герасимчук О. П., Данилюк А. С. Міжнародне кредитування. 2-ге вид. Київ : Наука, 2018. 155 с.

Wilson D., Lister P., Andrews A. Modern surgery. Manchester : MAN, 2011. 240 p.

Чотири і більше авторів

Методика нормування ресурсів для виробництва продукції рослинництва / Вітвіцький В. В., Кисляченко М. Ф., Лобастов І. В., Нечипорук А. А. К.: НДІ "Укראгропромпродуктивність", 2006. 106 с.

Астрономія : навч. посіб. / І. А. Климичин та ін. Одеса : Астропринт, 2012. 352 с.

Міжнародна торгівля / Ю. Г. Козак та ін. 5-те вид., перероб. та допов. Київ : Центр учб. літ., 2015. 272 с.

Referencing styles / G. R. Edwards et al. Los Angeles : International Publishing, 2010. 280 p.

Книга без зазначення автора

Економічна енциклопедія / за ред. В. В. Шевченка. Київ : Альманах, 2016. 304 с.

Routledge handbook of international statebuilding / ed. by D. Chandler, T. D. Sisk. London : Routledge, 2013. 448 p.

Багатотомне видання

Історія Національної академії наук України, 1941-1945. Упоряд. Л.М. Яременко та ін. К.: Нац. б-ка України ім. В.І. Вернадського, 2007. Ч. 2: Додатки. 573 с.

Антологія української юридичної думки / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАНУ ; за заг. ред. Ю. С. Шемшученка. Київ : Юрид. кн., 2002. Т. 1 : Загальна теорія держави і права, філософія та енциклопедія права. 568 с..

Частина книги (розділ, підрозділ)

Шевченко Р. О. Особливості селекції яблунь. Практикум з ботаніки / ред. О. С. Самійленко. Херсон, 2018. С. 22-36.

Ярошевич Н. Б., Чубка О. М., Якимів А. І. Інструменти боргового фінансування суб'єктів підприємництва в Україні: правовий статус, структурна динаміка, податкові наслідки. Теорія та методологія формування інвестиційно-фінансової стратегії розвитку національного господарства : монографія / за ред. Л. М. Савчук, А. В. Череп. Дніпро, 2019. С. 55-89.

Goehr L. The concept of opera. The Oxford handbook of opera / ed. by Н. М. Greenwald. Oxford, 2014. P. 92-136.

Автор і перекладач

Брігхем Є. В. Основи фінансового менеджменту / пер. з англ. В. Біленького та ін. Київ: Молодь, 1997. 998 с.

Стаття (публікації) в періодичних виданнях

Якобчук В.П. Стратегічні пріоритети інноваційного розвитку підприємництва в аграрній сфері. Вісник Київського національного університету ім. Т. Шевченка. Сер. Економіка. 2013. Вип. 148. С. 31-34.

Chua N. Y., Lundbye J. Endovascular catheter as a rewarming method for accidental hypothermia. Therapeutic hypothermia and temperature management. 2012. Vol. 2, no. 2. P. 89-91. URL: <https://doi.org/10.1089/ther.2012.0001> (date of access: 06.05.2020).

Тези доповідей у матеріалах конференцій

Клепонко А.В. Розвиток підприємництва на інтеграційних засадах. Економічні читання: 2023 рік: матер. Всеукр. наук.-практ. конф., 5 вер. 2023 р. Київ: НАУ, 2023. С. 104-106.

Сторінки з веб-сайтів

Офіційний курс гривні щодо іноземних валют на дату 23.05.2025. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/markets/exchangerates> (дата звернення: 25.05.2025).

Київський національний університет ім. Т.Г. Шевченка. URL: <http://www.univ.kiev.ua/> (дата звернення: 25.12.2024).

APA Style Introduction. Purdue University. URL: https://owl.purdue.edu/owl/research_and_citation/apa_style/apa_style_introduction.html (date of access: 19.07.2025).

Дисертація

Наконечний А. Б. Примусове відчуження земельних ділянок за законодавством України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.06. Одеса, 2015. 225 с.

Урба С. І. Пріоритети та інструменти розвитку аграрного сектора в системі забезпечення економічної безпеки України : дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.03. Львів, 2019. 562 с.

Автореферат дисертації

Скарга О. О. Транснаціоналізація туристичних послуг в умовах глобалізації : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.02. Маріуполь, 2019. 22 с.

Закон, нормативний акт

Митний кодекс України : Закон України від 13.03.2012 № 4495-VI : станом на 02 квіт. 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17> (дата звернення: 09.06.2020).

Про грошове забезпечення військовослужбовців, осіб рядового і начальницького складу та деяких інших осіб : Постанова Каб. Міністрів України від 30.08.2017 № 704 : станом на 29 січ. 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/704-2017-%D0%BF> (дата звернення: 05.05.2020).

Конституція України : від 28.06.1996 : станом на 01 січ. 2006 р. Київ : Ін Юре, 2006. 144 с.

Стандарти

ДСТУ 8302:2015. Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання. Чинний від 2016-07-01. Вид. офіц. Київ : УкрНДНЦ, 2016. 16 с.

ДСТУ ISO 14024:2018. Екологічні маркування та декларації. Екологічне маркування типу I. Принципи та процедури. На заміну ДСТУ ISO 14024:2002 ; чинний від 2020-01-01. Вид. офіц. Київ : УкрНДНЦ, 2019. 18 с.

Препринти

Протидія агресивному податковому плануванню в Україні / С. С. Брехов та ін. Ірпінь : Ун-т ДФС України, 2017. 108 с. (Препринт. Наук.-дослід. ін-т фіскал. політики Ун-ту ДФС України).

Simon J. Physics of oscillations. Poznań : University of Poznań, 2019. 121 p. (Preprint. University of Poznań ; UP-02).

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ «ПОДІЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ БІЗНЕСУ І ФІНАНСІВ

РЕЦЕНЗІЯ
на кваліфікаційну роботу

здобувача _____
(прізвище, ім'я, по батькові)

спеціальності С1 «Економіка та міжнародні економічні відносини (Економіка)»
на тему: _____

1. Актуальність теми _____

2. Теоретичний рівень роботи _____

3. Короткий зміст роботи _____

4. Що є позитивного в роботі _____

5. Пропозиції автора з теми досліджень _____

6. Практична цінність висновків, рекомендацій та їх обґрунтованість _____

7. Недоліки роботи _____

8. Загальний висновок і оцінка роботи _____

Рецензент _____
(підпис)

_____ (прізвище та ініціали)

«___» _____ 20__ р.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ «ПОДІЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ БІЗНЕСУ І ФІНАНСІВ
Кафедра економіки, підприємництва, торгівлі та біржової діяльності

ПОДАННЯ

**Голові екзаменаційної комісії щодо захисту кваліфікаційної роботи
освітнього ступеня «Магістр»**

Направляється здобувач _____(ПІБ) до захисту кваліфікаційної роботи за спеціальністю С1 «Економіка та міжнародні економічні відносини (Економіка)» на тему «Удосконалення цінової політики підприємства на міжнародному ринку».

Директор ННІБіФ _____ .....

ДОВІДКА ПРО УСПІШНІСТЬ

Здобувач _____(ПІБ) за час навчання в навчально-науковому інституті бізнесу і фінансів з 20__ по 20__ рр. повністю виконав (ла) навчальний план за спеціальністю С1 «Економіка та міжнародні економічні відносини (Економіка)» з таким розподілом оцінок за: національною шкалою: відмінно __%, добре __%, задовільно __%; шкалою ECTS: А __%; В __%; С __%; D __%; E __%.

Секретар ННІБіФ _____ .....

ВИСНОВОК КАФЕДРИ ПРО КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

Кваліфікаційна робота розглянута. Здобувач _____
допускається до захисту даної роботи в Екзаменаційній комісії.

Завідувач кафедри
економіки, підприємництва,
торгівлі та біржової діяльності _____ .....

«_____» _____ 202__ рік

Навчальне видання

Волощук Ю.О., Корженівська Н.Л., Заходим М.В., Волощук К.Б.,
Місюк М.В., Нісходовська О.Ю., Коваль Н.В., Федорчук Н.В., Печенюк А.П.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

до виконання кваліфікаційної роботи освітнього ступеня «Магістр»
для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності С 1 «Економіка та міжнародні економічні відносини (Економіка)»
галузі знань С Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні
відносини освітньо-професійної програми «Економіка»
всіх форм навчання

Редактор: Волощук Ю.О.

Підписано до друку _____. 2026 р.
Формат 60x90/16 Ризографія. Авт. арк. 2,62.
Обл.-вид. арк. _____ Наклад _____ прим. Зам. _____.

Підготовлено до друку та видруковано
У ЗВО «Подільський державний університет»
32300, Кам'янець-Подільський, вул. Шевченка, 12

